

5. Стародубець Г.М. Проблема легітимізації повстанської влади на території запілля УПА. *Галичина*. 2008. № 14. С.271.
6. Ухач В.З. Антонівецька повстанська Республіка: організаційно-правовий аспект діяльності. URL: http://www.lexline.com.ua/?language=ua&go=full_article&id=401 (дата звернення 24.10.2020 р.).
7. Шанковський Л. *УПА на Підгаєччині*. Підгаєцька земля. Історико-мемуарний збірник. Нью-Йорк, Торонто, 1980. С. 248.

Шевчук В.

*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент
кафедри теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

МЕДІАЦІЯ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНИЙ СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ТА ЇЇ ОСНОВОПОЛОЖНІ ПРИНЦИПИ

Конфлікти виникають набагато частіше у житті людей, країн та їх народів, аніж нам здається. Це підтверджується багатьма фактами. Зокрема, це гостре протистояння сторін, незгода та неможливість знайти компроміс, досягти порозуміння сторонами спору. У більшості випадків це призводить до негативних наслідків, а вони іноді мають знищувальний характер. Під час такого конфлікту страждають не лише учасники спору, а також і оточуючі.

У проблемній ситуації обидві сторони відстоюють свою думку, прагнуть до реалізації свої цілей, справедливості, точки зору чи поставленої мети. При цьому опоненти наводять аргументи на свою користь, щоб інший не зміг вчинити так само, тим самим намагаються здолати натиск з протилежної сторони. Варто зазначити, що конфлікт – річ небажана, яку необхідно уникати, проте, якщо він вже виник, то потрібно намагатися його вирішити на ранній стадії розвитку. Однак з іншої сторони, конфлікти мають і позитивні аспекти, ґрунтуючись на творчому та інтегральному характері. Такий інцидент підбурює рух організації вперед і дає можливість визначити причини, які перешкоджають цьому процесові. Конфліктом необхідно управляти, скеровувати у бажане русло, не допускати загострення протиріч.

Ефективність вирішення того чи іншого конфлікту можна побачити в результаті його розв'язання. Після судового рішення, в основному, сторони спору абсолютно не бачать шляхів примирення та взаєморозуміння і подальшої співпраці. Саме тому, у сучасному світі особливо значення набуває розвиток механізмів саморегулювання, коли суб'єкти відносин мають можливість самостійно встановлювати правила поведінки та контролювати їх дотримання. У застосуванні таких

механізмів ініціатива і одночасно відповідальність за результати такої взаємодії переходить від держави як владного органу до самих суб'єктів правовідносин, зацікавлених до вирішення спору через порозуміння і досягнення згоди.

На сьогоднішній день одним з найбільш поширених методів вирішення правових спорів є медіація. З самого початку свого виникнення процедура медіації сформувалася в країнах загального права в якості дієвої альтернативи судовому процесу. В Україні практика застосування альтернативних способів вирішення спорів тільки починає набувати поширення.

Медіація дає змогу з'ясувати та вирішити правові спори позасудовим способом. На відмінну від судового процесу вирішення спору, застосування медіації дає змогу уникнути певного психологічного бар'єру, існуючого між конфліктними сторонами у спілкуванні. До переговорного процесу залучають медіатора, з його допомогою сторони конфлікту готові дійти компромісу. Учасники медіації приймають рішення, що задовольняє обидві сторони, а медіатор для ефективного обговорення створює усі умови [1, с. 159].

В.Приходько стверджує, що медіація – це вид альтернативного вирішення спорів, метод врегулювання конфліктів із залученням посередника (медіатора), який допомагає конфліктним сторонам вирішити ситуацію наступним чином, щоб учасники конфлікту могли обрати той варіант вирішення, який би задовольняв інтереси усіх сторін [2, с. 743]. Зарубіжні науковці А. Роу, І. Шерман, С. Пеппіт, які досліджують альтернативне вирішення спорів, характеризують медіацію як процес, в якому сторони, за допомогою незалежної третьої сторони, докладають чимало старань для з'ясування їхніх спільних та відмінних поглядів, досліджують можливості альтернативного вирішення спору та здійснюють пошук компромісів для укладення угоди про вирішення власного спору [3, с. 337].

Особливу увагу варто звернути на Директиву № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних справах. Відповідно до неї медіацією є «організований процес, яку б назву він не мав, у якому дві або більше сторін намагаються добровільно досягнути вирішення свого спору за допомогою посередника» [4]. Дане визначення є доволі універсальним та має на меті забезпечити однакове тлумачення медіації у різних країнах-членах ЄС з одночасним врахуванням особливостей законодавчого регулювання та практики застосування цього способу АВС, що вже склалися в цих країнах.

Варто наголосити, що у Проекті Закону України «Про медіацію» від 19 травня 2020 року визначено, що медіація добровільна, позасудова, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів [5].

Для кращого розуміння процесу медіації, варто наголосити на принципах, на яких базується весь процес медіації, і які відображають її переваги та розкривають потенціал у вирішенні правових спорів. Ці принципи виступають її основою, адже медіація не передбачає чіткої юрисдикційної процедури, поетапного розгляду, що закріплюється у чітко визначених процесуальних нормах. Тому принципи є основним чинником регулювання медіаційної процедури і дотримання яких одночасно визначає ефективність та результативність її проведення.

Одним з фундаментальних принципів медіації є добровільність. Всі сторони спору обирають добровільне вирішення спору через процедуру медіації, усвідомлюючи, що досягнення компромісу можливе тільки шляхом співробітництва. Цей процес не тягне за собою негативних наслідків, що є першою перевагою медіації. Тут відсутні участь суду, документи, обов'язкові рамки. Будь-які рішення в процедурі медіації приймаються сторонами на основі вільного їх волевиявлення, домовленості укладаються на основі згоди сторін.

Відповідно до положень Директиви № 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти посередництва (медіації) у цивільних та комерційних справах, добровільність медіації передбачає, що 1) сторони самі керують процесом вирішення спору; 2) можуть організувати його за власним розсудом та 3) припинити медіацію у будь-який час [4].

Конфіденційність медіації передбачає, що процедура медіації та все, що відбувається в її рамках, повинно залишатися абсолютно конфіденційним, якщо сторони не домовилися про інше. Цей принцип є одночасно і однією з найбільших переваг медіації порівняно із судовим розглядом справи. Доволі часто саме впевненість сторін у тому, що інформація щодо їхнього особистого життя або професійної діяльності не стане відомою нікому, окрім учасників медіації стає основною причиною звернення до цього методу розв'язання спорів.

Надзвичайно важливим є також принцип рівноправності сторін. Під час процедури медіації сторони наділені рівними правами та обов'язками. Жодна зі сторін не має певних процедурних переваг. Сторонам мають однакове право висловлювати свої думки, визначати порядок проведення переговорів, оцінювати прийнятність конкретних пропозицій та умов медіаційної угоди.

Ю. Притика наголошує, що принцип рівності сторін відображається у тому, що «сторонам надаються однакові права висловлювати свої думки, зауваження, визначати порядок денний, оцінювати прийнятність пропозицій та умов примирення» [691].

Особливу роль у процедурі медіації відіграє саме медіатор та його неупереджене та нейтральне ставлення. Медіатор – незалежна сторона, яка не має відношення до жодного з учасників конфлікту. Він зобов'язаний діяти в інтересах усіх учасників процедури, ставитися до сторін однаково безсторонньо, нейтрально. Посередник не має права

виступати та відстоювати інтереси однієї з сторін, він лише допомагає їм дійти компромісу [2, с. 744]. Медіатор у жодному випадку не може нав'язувати сторонам свою думку чи позицію стосовно конкретного питання або наголошувати на конкретному рішенні проблеми.

Дані принципи дають змогу зрозуміти особливості процедури медіації, побачити її потенціал як позасудового способу вирішення спорів, способу, що сприяє подальшому збереженню партнерських відносин між сторонами, розвитку співробітництва.

Деякі науковці стверджують, що відмінність медіації полягає в тому, що її метою є не пошук та доведення правоти однієї із сторін. Її метою є встановлення консенсусу, бажаного рішення для двох сторін [7, с. 187].

Важливим аспектом впровадження такого альтернативного позасудового методу вирішення спорів на сучасному етапі розвитку української державності є зменшення навантаження на систему суду, економія коштів для проведення судового процесу, можливість залишатися у позитивних відносинах з опонентом, підвищення рівня правової свідомості та правової культури.

Звичайно, медіація не є панацеєю від усіх правових труднощів, однак вона сприяє порозумінню та конструктивному вирішенню спорів. Це і є причиною подальшого застосування медіації, дослідження її перспектив як альтернативного способу вирішення правових спорів у різних сферах суспільного життя. Для ефективнішого використання даного способу необхідно зробити інформацію про медіацію більш доступною: не потрібно зациклюватися на загальних рисах методу, а варто переходити до глибокого аналізу методології використання медіації, це надасть можливість розкрити потенціал медіації та закріпити її на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Белінська О. В. Медіація – Альтернативне вирішення спорів. *Вісник Вищої ради юстиції*. 2011. № 1 (5). С.158-160.
2. Приходько В. Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів та її перспективи в Україні. «YoungScientist». Медіація як альтернативний метод вирішення конфліктів та її перспективи в Україні. «YoungScientist». 2018. № 4 (56).С.743-745, URL: file:///C:/Users/User/Desktop/molv_2018_4(2)__92.pdf
3. Rau A. Peppet S. Processes of dispute resolution. The role of Lawyers. Third edition / A. Rau, T. Sherman. New York, 2002. P. 337.
4. Директива 2008/52/ЄС Європейського парламенту і Ради про деякі аспекти медіації у цивільних та комерційних справах № 2008/52/ЄС від 21.05.2008 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_a95z.
5. Про медіацію. Проект Закону України від 19.05.2020 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877.

6. Притика. Ю. Зміст та класифікація принципів медіації. *Бюлетень Міністерства юстиції України*. 2010. № 10. 86-92. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/bmju_2010_10_13.
7. Бондаренко-Зелінська Л. Медіація: перспективи впровадження в Україні. *Міжнародне приватне право: розвиток і гармонізація*. 2012. Випуск 11. С. 186-189. URL: http://www.univer.km.ua/statti/3.bondarenkozelska_n.l._mediatsiya_perspektyvy_vprovadzhennya_v_ukrayini.pdf

Цап Г.
*студентка юридичного факультету
Західноукраїнського національного університету
Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри
теорії та історії держави і права ЗУНУ
Подковенко Т.О.*

МЕДІАЦІЯ ЯК СПОСІБ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ: ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ

Насамперед варто зазначити, що тема медіації у вирішенні спорів є актуальною і вже досить багато часу користується попитом серед більшості провідних країн світу. Завдяки медіації понад 80% країн Європи вирішують с спори без судового розгляду. В Україні такий метод вважають альтернативним (позасудовим).

Питання альтернативності чи ефективності медіації як способу врегулювання суперечок залишається відкритим, як і питання самої медіації, її необхідності. Дана проблема розглядається у наукових працях багатьох науковців. Доречно виділити праці наступних дослідників: І. Ясиновський, Ю. Михальський, Ю. Потьомкіна, Н. Волковицька, Г. Кохан, Г. Єрмоменко, О. Белінська, Канішева, Л. Момот, Ю. Притика, Д. Проценко та ін.

Варто почати з того, що медіація посідає чи не перше місце серед актуальних питань вирішення конфліктів у світі. Такий процес можна навіть назвати новим трендом у сфері вирішення спорів.

Якщо говорити про поняття медіації, то існує наступне твердження: «медіація» походить від лат. *Mediare*, «бути посередником». Медіація у праві – це метод вирішення спорів із залученням посередника (медіатора), який допомагає проаналізувати конфліктну ситуацію так, щоб зацікавлені сторони самостійно вибрали варіант рішення, який задовольнить інтереси та потреби всіх учасників конфлікту. На відміну від звичайного судового процесу, завдяки медіації сторони доходять згоди самостійно [1, с. 367].

Типовий Закон ЮНСІТРАЛ «Про міжнародну комерційну примирювальну процедуру з настановами щодо її впровадження й застосування» [2] містить легальне визначення даного терміну,